

Altaihaukeskjegg i Varangerhalvøya nasjonalpark, Båtsfjord kommune

Søk etter nye forekomster i 2014

Gunn-Anne Sommersel, Iulie Aslaksen og Tor Skulgam

Altaihaukeskjegg i Varangerhalvøya nasjonalpark, Båtsfjord kommune

Søk etter nye forekomster i 2014

Ecofact rapport: 442

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Sommersel, G. A.. Aslaksen, I.A. og Skulgam, T. 2015. Altaihaukeskjegg i Varangerhalvøya nasjonalpark, Båtsfjord kommune. Søk etter nye forekomster i 2014. Ecofact rapport 442. 9 s.

Nøkkelord: Finnmark, rødlistede arter, VU

ISSN: ISSN 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-436-7

Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Finnmark

Prosjektleder hos Ecofact AS: Gunn-Anne Sommersel

Kvalitetssikret av: Geir Arnesen

Forside: Utsikt mot rasmarker med den eneste kjente lokaliteten av altaihaukeskjegg i Norge. Foto: Tor Skulgam

www.ecofact.no

INNHOLD

1 FORORD	1
2 INNLEDNING	1
3 METODE OG RESULTATER	2
3.1 FORARBEID	2
3.2 UNDERSØKTE OMRÅDER	2
3.3 RESULTAT AV KARTLEGGING I 2013 OG 2014	4
4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED	6
4.1 SØR FOR (CA 3,6 KM) TOPPEN AV RØYSKATTFJELLET	6
5 KILDER	10

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Finnmark utført et søk etter nye populasjoner av altaihaukeskjegg (VU) i Sandfjorddalen i Varangerhalvøya nasjonalpark sommeren 2014. Kartleggingen ble utført av Gunn-Anne Sommersel og Tor Skulgam.

Altaihaukeskjegg ble registrert første gang i Sandfjorddalen i 2008 av Marianne Iversen og Leif Ryvarden (Ryvarden og Iversen, 2008). Denne populasjonen befinner seg ca. 3,6 km i luftlinje sørover fra toppen av Røyskattfjellet. Den samme populasjonen har vært besøkt i 2009 og 2011 av Ecofact Nord.

Tromsø
31. mars 2015

Gunn-Anne Sommersel

2 INNLEDNING

Altaihaukeskjegg (*Crepis multicaulis* - VU) er en art i kurvplantefamilien, nærmere bestemt i underfamilien Lactucoideae. Den er flerårig, og har jordstengel, blad i rosett, tynne grønnrødlige stengler med saft, kurver med kun tungekroner, kjertelhårete kurvdekkblader i to lag hvorav de ytre er korte og ulik lange mens de indre er jamnlange, frukt med ribber og fnokk som består av hårstråler. Planten er tilpasset vindspredning. Blomstring er normalt i midten av juli på lokaliteten i Sandfjorddalen.

Arten er tidligere kjent fra Meskelv i Nesseby kommune, innerst i Varangerfjorden. Denne forekomsten utgikk på 1940-tallet. Forekomsten i Sandfjorddalen som ble funnet i 2008 er nå eneste kjente voksested i Norge. Nærmeste kjente forekomst til denne er ved Kvitsjøen i Russland.

Økologisk er det visse fellestrekk mellom vokstedene i Meskelv og i Sandfjorddalen. Klimaet er kontinentalt med lav årsnedbør. Marka er veldrenert. Temperaturforholdene på sommeren er gunstig siden den vokser i sørvendte skråninger.

Det er mange rasmarker langs Sandfjordelva. Det er også mange sidedaler til Sandfjorddalen og det er mange andre elvedaler på Varangerhalvøya. Det burde være en viss sannsynlighet for at altaihaukeskjegg skulle forekomme flere steder i nasjonalparken.

Fokus for søket i 2014 har derfor vært å undersøke mer eller mindre sørvendte rasmarker med sannsynlighet for gode temperaturforhold i dalene. Det innebærer at en har prioritert daler med liten høyde over havnivå og sørvendte rasmarker i disse dalene. Rasmarker kan til en viss grad velges ut ved hjelp av flyfoto, og det har vært gjort under planlegging av søkene.

3 METODE OG RESULTATER

3.1 Forarbeid

I forkant av feltarbeidet valgte vi ut områder på Varangerhalvøya som har daler med lav høyde over havnivå med kontinentalt klima (indre deler av nasjonalparken) med sørvendte rasmarker. Også kart med oversikt over geologien i området har vært brukt i denne fasen i tillegg til flyfoto.

Vi har også vært i kontakt med Leif Ryvarden som oppdager forekomsten i 2008 i forbindelse med materialinnsamling til nasjonalparkboka for Varangerhalvøya nasjonalpark. I årene etter oppdagelsen av forekomsten han undersøkt nedre deler av Sandfjorddalen opp til Telegrafhytta uten å finne flere forekomster. Han har også lett i hele Austerdalen som munner ut i Syltefjorden og det naturlige eidet mellom denne og Sandfjorddalen. Vi anså derfor disse dalene som godt dekket og har fokusert på andre områder.

3.2 Undersøkte områder

Feltarbeidet har vært gjort i tre omganger. Første runde ble gjort i august 2013 i forbindelse med NiN-kartlegging av Varangerhalvøya nasjonalpark. Da ble kun en mindre del av området kartlagt (se grønn rute på figur 1).

Figur 1. Vandringsrute ved befaringen 21. til 23. august 2013 er markert med grønn linje, 9. til 13. juli 2014 er markert med rød linje og 31 august til 3. september 2014 med blå linje.

Siden planten normalt blomstrer i midten av juli, ble neste feltrunde lagt til perioden 9. til 13. juli 2014 (se rød rute på figur 1). Dette viste seg å være for tidlig dette året. Det var fortsatt godt med snø i de øvre elvedalene og Sandfjordelva var stor og umulig å krysse til fots. Vi fikk undersøkt noen mindre sidedaler på sørøstsida av Sandfjorddalen i tillegg til enkelte turer ned til Sandfjordelva uten å kunne krysse over til de antatt beste lokalitetene.

Neste runde ble utført i perioden 31. august til 3. september 2014. På denne turen besøkes den kjente lokaliteten fra 2008, i tillegg til samtlige rasmarker på vestsiden av dalen fra området der Sandfjorddalen går over i Komagdalen og nordover til vi er på høyde med hovedtoppen på Langryggen (se blå rute, figur 1).

Videre nedover elva fram til Telegrafhytta er rasmarkene for bratte til å ferdes videre (figur 2). Det er knappe 8 km fram til hytta som dermed ikke er undersøkt, og som potensielt kan tenkes å ha forekomster av altaihaukeskjegg. Området rundt telegrafhytta er undersøkt tidligere av fagbotanikere.

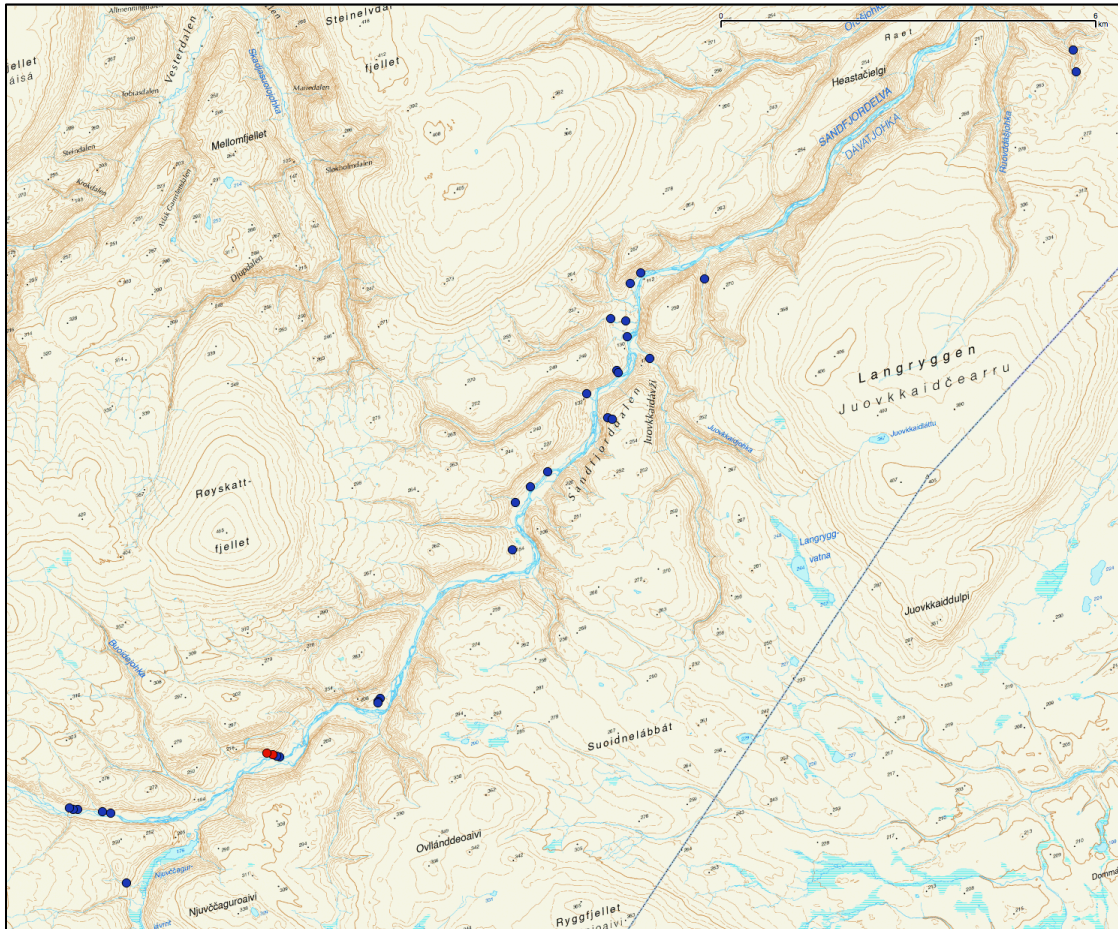

Figur 2. Bratte rasmarker som hindrer ferdsel videre nedover elva mot Telegrafhytta

Vi besøkte til sammen 31 rasmarker hvorav to av dem huser den kjente forekomsten av arten (fig 3).

3.3 Resultat av kartlegging i 2013 og 2014

Det ble ikke funnet nye forekomster av altaihaukeskjegg under kartleggingsarbeidet i 2013 og 2014. Forekomsten fra 2008 ser fortsatt ut til å være intakt.

Figur 3. Røde punkt viser lokalisering av forekomsten av altaihaukeskjegg som ble første gang registrert av Ryvarden og Iversen i 2008. Blå punkt viser forekomst av rasmarker som ble undersøkt i 2013 og 2014 uten at det ble gjort funn av altaihaukeskjegg.

Kartleggingsstatus kan nå sies å være rimelig god. Vi har fått kartlagt det meste av de aktuelle områdene. Det er fortsatt noen områder med rasmark som ikke er undersøkt. Disse faller i tre kategorier: 1) Bratt og ustabil rasmark kombinert med dypere strekk i elva som etter vår vurdering ikke kan befares til fots. 2) Områder i Skogåsdaalen hvor solforhold, høyde over havet og og/eller berggrunn gjør det mindre sannsynlig å finne arten, men hvor man likevel ikke kan utelukke forekomst av arten helt. 3) Rasmarker på østsiden av elva som har dårligere solforhold og dermed sannsynligvis ikke har gode nok temperaturforhold for arten. Disse kan heller ikke utelukkes helt.

4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED

4.1 Sør for (ca 3,6 km) toppen av Røyskattfjellet

Art: Altaihaukeskjegg (*Crepis multicaulis*) **VU**

Antall individ: Kanskje tusen

Beliggenhet: Sørvendt rasmark

Substrat: Rasmark med rød leirskifer

Lokal berggrunn: Rød leirskifer

Undersøkt dato: 1. september 2014 (tidligere besøk i 2008, 2009, 2011)

Oversiktsbilde som viser lokalisering av den kjente populasjonen av altaihaukeskjegg ved Sandfordelva i Sandfjorddalen, Båtsfjord kommune. Arten vokser i to nærliggende rasmarker markert med røde ringer. Flyfoto (Statens kartverk)

Den vestligste av de to rasmarkene med altaihaukeskjegg ved Sandfordelva. Foto: Tor Skulgam

Altaihaukeskjegg ved Sandfordelva i Sandfjorddalen, ca 3,6 km sør for Røyskattfjellet i Båtsfjord kommune. Foto: Tor Skulgam

Områdebeskrivelse

Dette er en forekomst av altaihaukeskjegg på flere hundre individer, sannsynligvis opp mot tusen. Vi gjorde ikke noe forsøk på nøyaktig telling. Populasjonen var todelt, adskilt av et område med noe mer stabil vegetasjon.

Substratet er ustabil rasmark med rød leirskifer beliggende rett i kanten av en forgreining i den Store Sandfjordelva.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Vi kan ikke se mange trusler for populasjonen. En mulighet er om Sandfjordelva endrer løp, og eventuelt graver ut deler av rasmarka. Rein beveger seg i rasmarkene og danner stier enkelte steder, men det ser ikke ut til å forstyrre populasjonen vesentlig. Ut over det så er ferdselen av mennesker i området lav, og man kan knapt se spor etter folk.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi kan ikke se behov for noe skjøtselstiltak.

5 KILDER

Artsdatabanken - www.artsdatabanken.no

Fylkesmannen i Finnmark (2011-2015). Handlingsplan for 10 trua karplanter I Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (VU), russearve (VU), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblom (VU), pomorstjerneblom (CR), kolastjerneblom (CR) og finnmarksvineblom (CR).

Ryvarden, L. & Iversen, M. 2008. Altaihaukeskjegg *Crepis multicaulis* – allikevel ikke utryddet. Blyttia 66:140-143.